

Un banc romà, reutilitzat pel mestre de Cabestany, a Peralada

Rosa Mª Comes

A la vila de Peralada, al Museu del Castell, es conserva una peça (número d'inventari 7 de la col·lecció Mateu), provinent de la compra de la col·lecció privada d'escultura medieval, procedent de Sant Pere de Rodes i Besalú, del mestre Esteve Traiter de Figueres, efectuada al voltant de 1890 pels comtes de Rocabertí.

Tot i que la procedència directa d'aquesta peça en concret no es pot documentar, segons ens informa Jaume Barrachina, Conservador del Museu del Castell de Peralada, tota la col·lecció d'art romànic del museu prové d'aquesta única compra.

Es tracta d'un banc reutilitzat pel mestre de Cabestany en el marc de la seva obra de revestiment de la façana sobre l'entrada principal de Sant Pere de Rodes.

La peça fou publicada com a romànica al catàleg de l'Exposició Internacional "El Arte Románico",¹ organitzada pel Govern Espanyol sota els auspicis del Consell d'Europa l'any 1961 al Palau Nacional de Montjuïc de Barcelona, on fou exposada.

A la fitxa de l'esmentat catàleg, Carmen Batlle Gallart descriu la peça com

¹ *El Arte Románico*, Barcelona-Santiago de Compostela 1961, p. 206, nº 311.

a fragment de cornisa de marbre inscrit sobre un front vertical i sobre un pla inclinat (com es pot veure a la fotografia nº 1) procedent del taller del mestre de Cabestany, segle XII, avui a la Col·lecció Mateu - Castell de Peralada i dóna com a procedència última el monestir de Sant Pere de Rodes. L'autora cita a Juan Ainaud de Lasarte com a referència bibliogràfica.² Aquest, en l'article esmentat, parla de la façana de marbre tallat, avui desapareguda, que al segle XII fou aplicada a manera de revestiment sobre l'ingrés original de Sant Pere de Rodes, on es veuria una doble inscripció llatina que decorava una motllura que devia coronar la façana. En l'obra, dirigida pel mestre de Cabestany, foren reutilitzades, segons Ainaud, pedres romanes procedents de ruïnes antigues de Roses, Empúries o llocs més llunyans.

La peça, motiu d'aquesta nota, encara que anepigràfica, té el perfil, forma (fotografia 2) i mesures d'un banc romà, que tant podria ser una *sedes ad sepulchrum* com un banc públic provinent d'una liberalitat o *munus*.

Exemples d'aquest tipus de monument es troben a Rubí,³ Terrassa,⁴ Badalona⁵ i Empúries,⁶ a més d'una menció a la inscripció d'un pedestal de Vic,⁷ encara que en els tres primers casos el material lapidi és calcària de Santa Tecla i calcària local en el cas d'Empúries, a diferència d'aquell que ens ocupa, que es tracta de marbre, segurament igual que el banc esmentat a la inscripció de Vic.

Si comparem les mesures veurem que són extremadament similars. Pel que fa a la fondària del seient trobem: Peralada: 32,6, Rubí: 40, Terrassa (del qual es conserva només una mica més de la meitat): 22,7, Badalona: 37. El gruix o alçada del seient és gairebé idèntic allí on és visible: Peralada: 10, Rubí: 9,5, Terrassa: 9,6. La similitud, quant a llargada, no es pot determinar, ja que gairebé tot el que conservem d'aquests monuments són fragments, com ara els de Rubí, Terrassa, Badalona i Empúries, o bé només una menció com la de Vic.⁸

² J. Ainaud de Lasarte, "Noticias de San Pedro de Roda", *Revista de Gerona* 9 (1959), pp. 33-35.

³ G. Fabre - M. Mayer - I. Rodà, "Epigrafia romana de Rubí i els seus encontorns", *Butlletí Grup de Col·laboradors Museu de Rubí* 5 (juny 1982), pp. 81-104; M. Mayer, "Sobre el banc amb inscripció del Museu de Rubí", *Butlletí Grup de Col·laboradors Museu de Rubí* 7 (desembre 1982), pp. 125-129; G. Fabre - M. Mayer - I. Rodà, *Inscriptions Romaines de Catalogne I. Barcelone (sauf Barcino)*, París 1984 (= IRC I), p. 100, nº 56, lám. 21. (La bibliografia completa sobre aquest tema es troba a IRC I i III).

⁴ G. Fabre, - M. Mayer - I. Rodà, *Epigrafia romana de Terrassa*, Terrassa 1981, pp. 37-38, nº 14, lám. 18, fig. 10, mostra 12; IRC I, pp. 120-121, nº 77, lám. 27 i fig. 9.

⁵ IRC I, p. 188, nº 144, lám. 49.

⁶ G. Fabre, - M. Mayer - I. Rodà, *Inscriptions Romaines de Catalogne, III. Gérone*, París 1991 (= IRC III), p. 75, nº 40, lám. 22.

⁷ IRC I, pp. 72-73, nº 31, lám. 12.

⁸ A més de les peces esmentades, el podem comparar així mateix amb la fotografia d'un banc conservat a Eleusi (Grècia) publicada per M. Mayer a "Sobre el banc amb inscripció...", on veurem que la similitud pel que fa al perfil i la forma es també evident.

Pel que fa a la inscripció, tot i que el lloc on aquesta devia anar està buixardat i es veuen trets d'algunes incisions que sembla que en podrien ser restes, no és possible determinar si mai n'hi va haver.

Evidentment, com que es tracta d'una peça anepigràfica, es fa difícil, a més de la identificació, la datació, ja que ens manca l'estudi paleogràfic. Tanmateix, podem pensar en una datació aproximada similar a la dels bancs conservats a Catalunya, que abarca des de l'últim terç del segle I d.C. fins a la meitat del II.

FIGURA 1

FIGURA 2